

Journal of Human Rights and Peace Studies

journal homepage: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HRPS/index>

Human Rights in the Justice Procedure: Abuse of Arrest Warrant

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม: ปัญหากรณีหมายจับ

Somsak Tienjaroonkul/สมศักดิ์ เตียรจรรณกุล

School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University/Thailand

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประเทศไทย

Email: thaibangthai@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received: 31-May-2022

Revised: 27-Nov-2022

Accepted: 27-Dec-2022

Keywords:

Human Rights,

Arrest Warrant,

Criminal Procedure Code,

Justice Process

A human rights problem in Thailand's judicial administration in the case of arrest warrant is that there is no principle or legal machinery to control and investigate the operation of arrest warrant in the Criminal Procedure Code. It can be claimed that an officer having duty to comply with the arrest warrant, who knows or should have known or can inform a charge to an alleged offender, ignores to take an action on such duty. On the other hands, the officer would wait for the court order to release the alleged offender on another case then bring the arrest warrant to the alleged offender in front of the prison. It could be claimed that the usage of the court's arrest warrant is dishonest. There is a loophole of Thailand's criminal judicial administration structure which needs to be fixed. Consequently, the arrest warrant should be nugatory by the law when the officer, who knows or should have known or can inform a charge to the alleged offender, ignores to take an action. In that case, the arrest warrant shall be voided by the law, and the interested parties shall notify the court, so the court would subsequently issue an order to the relevant officials.

บทคัดย่อ

คำสำคัญ: ปัญหาสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยกรณีหมายจับ คือกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีหลักเกณฑ์หรือกลไกในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการตามหมายจับ เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับหรือควรรู้หรือมีทางที่จะแจ้งอายัดตัวหรือแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้ แต่เพิกเฉยไม่ดำเนินการ กลับรอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยหรือหมายปล่อยจากคดีอื่นก่อน แล้วนำหมายจับอีกคดีหนึ่งไปรอแจ้งอายัดตัวที่หน้าเรือนจำ เช่นนี้ เป็นการใช้หมายจับที่ได้รับมาจากศาลหรืออาจเรียกว่าใช้อำนาจศาลที่ได้รับมาและไปใช้ในทางที่ไม่สุจริต เหมือนหนึ่งเป็นการยืมมือศาล ซึ่งเป็นช่องโหว่เชิงโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ปัญหาดังกล่าวจึงควรแก้ไขโดยมีบทบัญญัติให้หมายจับสิ้นสภาพไปโดยผลของกฎหมายเมื่อปรากฏเหตุเจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับหรือควรรู้หรือมีทางที่จะแจ้งอายัดตัวหรือแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้ แต่เพิกเฉยไม่ดำเนินการ และให้ผู้มีส่วนได้เสียแจ้งให้ศาลทราบเพื่อมีคำสั่งถึงเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องต่อไป

1. บทนำ

องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน (Amnesty international Thailand, 2018) อธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชนว่า

สิทธิมนุษยชนไม่สามารถถูกพรากไปได้ แต่บางครั้งสิทธิมนุษยชนอาจถูกจำกัด เช่น ถ้าคุณทำผิดกฎหมาย หรือกระทำการที่อาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ สิทธิมนุษยชนนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณค่าความเป็นมนุษย์ เช่น ความมีศักดิ์ศรี ความยุติธรรม ความเท่าเทียม ความเคารพ และความเป็นอิสระ นอกจากนี้ สิทธิมนุษยชนนั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่นามธรรมเท่านั้น เพราะสิทธิมนุษยชนคือแนวคิดที่ได้รับการนิยาม และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยมีการนำแนวความคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน (Human Rights) บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรตามรัฐธรรมนูญและคำประกาศสิทธิพลเมืองของหลายประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส หรือคำประกาศสิทธิพลเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นต้น รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นับแต่ฉบับพุทธศักราช 2540 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันคือฉบับพุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งก่อตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนระดับชาติขึ้นตลอดจนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตั้งแต่มาตรา 57 ถึงมาตรา 68 ซึ่งวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหมายจับเชื่อมโยงกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

หมายจับเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางกฎหมายที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ หากไม่มีหมายจับที่ออกโดยศาล หรือไม่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจจับ ไม่ว่าจะโดยยอมจับผู้อื่นไม่ได้ เพราะการจับกุม กักขัง โดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย หรือเมื่อได้หมายจับจากศาลแล้ว นำหมายจับไปใช้ในทางที่ไม่สุจริต ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและละเมิดต่อกฎหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับรู้ หรือควรรู้ว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาถูกฝากขังอยู่ในเรือนจำแห่งหนึ่ง แต่ไม่ดำเนินการตามหมายจับ กลับรอให้ศาลมีคำสั่งหรือหมายปล่อยผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาที่ถูกฝากขังคดีอื่นก่อน แล้วนำหมายจับอีกคดีหนึ่งซึ่งตนได้จากศาลไปรอแจ้งอายัดตัวที่หน้าเรือนจำ (Post today, October 31, 2020) หรือการนำหมายจับที่สิ้นสภาพแล้วไปอายัดตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา เนื่องจากได้เคยแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเคยมอบตัวแล้ว (Thairath Online, October 30, 2020) เป็นต้น

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

วิวัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกิดและมีขึ้นมาตลอดหลายยุคหลายสมัยของอารยธรรมของมนุษย์ หากแต่แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กล่าวถึงและอ้างอิงบ่อยครั้งในทางหรือการต่อสู้คดีความในศาล ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยกันมาก คือ เอกสารแม็กนา การ์ต้า (Magna Carta) ซึ่งเป็นเอกสารที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1215 หรือบางตำราเรียกกันว่ากฎบัตรแม็กนา การ์ต้า (Magna Carta) และเป็นเอกสารฉบับหนึ่งที่วางหลักการว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือสิทธิมนุษยชน

กฎบัตรแม็กนา การ์ต้า เป็นต้นแบบของเอกสารสำคัญทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในการวางหลักการว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือสิทธิมนุษยชน รวมถึงบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทย ตลอดจนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลแนวความคิดนี้เช่นกัน โดยมาตราสำคัญของกฎบัตรแม็กนา การ์ต้า ที่มักถูกหยิบยกขึ้นศึกษาและอ้างอิงคือ มาตรา ที่ระบุว่า 39

อิสระชนไม่อาจถูกจับกุม คุมขัง ถูกประหาร หรือถูกเนรเทศ หรือ ถูกกระทำโดย“วิธีใดวิธีหนึ่ง เว้นแต่โดยคำพิพากษาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลที่มีฐานะเท่ากัน หรือเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้น” (University of East Anglia, n.d.)

section 39“ No free man shall be arrested or imprisoned or disseised or outlawed or exiled or in any way victim, neither will we attack him or send anyone to attack him, except by the lawful judgment of his peers or by the law of the land” (foundation liberty macna carta trust, 2015)

กฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่สำคัญคือพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง ค.ศ.1689 หรือ “Bill of Right” ค.ศ.1689 (พ.ศ. 2232) พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายของรัฐสภาอังกฤษซึ่งถือเป็นกฎหมายแรกเริ่มเกี่ยวกับการบัญญัติสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมถึงการห้ามจับกุมตัวบุคคลโดยไม่มีหมายจับ ห้ามค้นบ้านหรือค้นตัวบุคคลหรือคุมขังโดยไม่ชอบกฎหมาย ซึ่งหมายความว่าถึงการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลหรือสิทธิมนุษยชนนั่นเอง

หลักการสำคัญของ Bill of Rights ยังคงมีผลบังคับใช้ในวันนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ้างถึงในคดีความทางกฎหมายในประเทศอังกฤษ และถูกใช้เป็นแบบจำลองหรือต้นแบบสำหรับ Bill of Rights ของสหรัฐอเมริกา 1789 และอิทธิพลของ Bill of rights ยังสามารถเห็นได้ในเอกสารอื่น ๆ ที่ก่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights), (UK Parliament, n.d.) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Rights : ECHR), (Equality and Human Rights Commission, n.d.)

ส่วนกฎหมายไทยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับก็มีบทบัญญัติที่ได้รับอิทธิพลจากหลักการของ Bill of Rights เช่น การห้ามจับกุมตัวบุคคลโดยไม่มีหมายจับ ห้ามค้นบ้านหรือค้นตัวบุคคลหรือคุมขังโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ เป็นต้น โดยปรากฏอย่างเด่นชัดเป็นแรกเริ่มตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2540) และฉบับต่อ ๆ มา และปรากฏตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน

3. แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในมิติเชิงกฎหมาย

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรบนบทบัญญัติของกฎหมายที่เรียกว่า กฎบัตรแมกนา คาร์ตา และพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง ค.ศ. 1689 หรือ “Bill of Right” ค.ศ.1689 และต่อมาได้รับการยอมรับโดยนานาชาติผ่านองค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้กำหนดให้มี “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ขึ้น และยังได้รับการกำหนดลงบนบทบัญญัติกฎหมายของหลายประเทศ รวมถึงบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

3.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในปี พ.ศ. 2491 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง องค์การสหประชาชาติได้กำหนดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ซึ่งมีสาระสำคัญโดยย่อ ดังต่อไปนี้ (Amnesty international Thailand, 2018)

3.1.1 การจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแบ่งสิทธิและเสรีภาพออกเป็น 30 หมวด เช่น สิทธิในการแสวงหาที่ลี้ภัย สิทธิในการมีเสรีภาพจากการทรมาน สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก และสิทธิในการศึกษา สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุม คุกขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจ ความเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะตัดสิน เป็นต้น (UK Parliament, n.d.) นับตั้งแต่มีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อ 70 ปีที่แล้ว ปฏิญญานี้ถูกใช้เป็นรากฐานของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศทุกฉบับ และได้รับการยอมรับโดยกฎหมายของหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงได้รับการยอมรับ

กำหนดลงบนกฎหมายไทย

3.1.2 ลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชน คุณลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานความเป็นมนุษย์อันได้รับการยอมรับโดยประชาคมโลก มีดังต่อไปนี้

- 1) ความเป็นสากล: สิทธิมนุษยชนเป็นของมนุษย์ทุกคน
- 2) พრაกไปไม่ได้: สิทธิมนุษยชนไม่สามารถถูกพรากไปจากเราได้
- 3) ไม่สามารถแบ่งแยกได้: สิทธิมนุษยชนทุกหมวดล้วนเกี่ยวโยงกัน รัฐบาลหรือผู้ใช้อำนาจ

รัฐไม่สามารถเลือกเคารพสิทธิใดสิทธิหนึ่ง หากแต่สิทธิมนุษยชนทุกหมวดต้องได้รับการเคารพอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 สิทธิมนุษยชนบนบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย ประเทศไทยเป็นภาคีสถิติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนแล้ว 7 ฉบับ จากทั้งหมด 9 ฉบับ ทำให้ประเทศไทยมีพันธผูกพันในการอนุวัติตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมไปถึงข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประชุมระดับโลก โดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม (Amnesty international Thailand, 2018)

สิทธิมนุษยชนได้รับการยอมรับและมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องตราขึ้นบังคับใช้ใน ประเทศไทยหลายฉบับ โดยมีกฎหมายที่ถือว่าตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่องสิทธิมนุษยชน คือ พระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ให้ความหมายในทางกฎหมายของสิทธิมนุษยชนไว้ตามมาตรา 3 ดังนี้

“สิทธิมนุษยชน หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ” (National Human Rights Commission Act, 1999)

พระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2540) กำหนดเรื่องสิทธิมนุษยชนและระบุให้ก่อตั้งหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งต่อมาคือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2540) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนจากเอกสารหรือกฎบัตรแม็กนา คาร์ต้า มาตรา 39 กับพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง ค.ศ.1689 หรือ “Bill of Right” ค.ศ.1689 (พ.ศ.2232) มาบัญญัติไว้เป็นต้นมา รัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ก็ปรากฏบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือสิทธิและเสรีภาพของปวงชนที่ไม่อาจถูกจับกุม คุมขัง ถูกประหาร หรือถูกเนรเทศ หรือถูกกระทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง เว้นแต่โดยคำพิพากษาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีลำดับศักดิ์ทางกฎหมายต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ จึงต้องแก้ไข

เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงหลักการของบทบัญญัติหลายมาตราเพื่อรองรับหลักการที่ตราอยู่ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งเรื่องอำนาจค้นและอำนาจจับที่ห้ามค้นหรือห้ามจับบุคคลใดโดยปราศจากคำสั่งศาลหรือหมายศาล และข้อสันนิษฐานว่าด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิและเสรีภาพของปวงชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ฉบับปัจจุบัน (Thai Government Gazette, 2017) มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหรือรับรองเสรีภาพของบุคคลที่จะไม่ถูกจำกัด ไม่ถูกหน่วงเหนี่ยว ไม่ถูกจับกุม สอดรับกับแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิและเสรีภาพอันแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของแม็กนา การ์ต้า มาตรา 39 กับพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง ค.ศ.1689 หรือ “Bill of Right” ค.ศ.1689 (พ.ศ.2232) ดังที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลแนวความคิดของแม็กนา การ์ต้า กับ Bill of Right อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนเพื่อให้ได้ความคุ้มครอง การจะจำกัดเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้จับได้ โดยต้องขออำนาจศาลให้ออกหมายจับหรือมีคำสั่งให้จับ และการที่ศาลจะออกหมายจับให้จะพิจารณาว่าผู้ขอออกหมายจับที่ไปร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรแสดงให้เห็น ซึ่งหากศาลไม่ออกหมายจับหรือไม่มีหมายจับ หรือไม่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ว่าจะผู้ใดยอมจับผู้อื่นไม่ได้

กรณีที่ไม่มีการหมายจับจากศาล หรือไม่เข้าข้อกำหนดที่กฎหมายให้มีอำนาจจับ การจับกุมบุคคลเท่ากับการกระทำที่ไม่ได้รับอำนาจจากกฎหมายย่อมเป็นความผิด และเนื่องจากกฎหมายอาญาก็มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลไว้ หากผู้ใดละเมิดเสรีภาพของผู้อื่นจะเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา

ดังเช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309¹ กับมาตรา 310² ซึ่งบัญญัติให้การกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสีย เสรีภาพ หรือถูกหน่วงเหนี่ยว หรือถูกกักขังเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา เป็นต้น

อีกนัยหนึ่ง หากการที่ผู้ถูกจับไปกระทำการที่กฎหมายกำหนดให้มีความผิดและมีโทษทางอาญา หรือที่เรียกว่าไปทำผิดกฎหมายอาญา ก็จะต้องมีการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการ นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงมีบทบัญญัติกำหนดเรื่องอำนาจ จับไว้ หากไม่แล้วการจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินการสอบสวน ฟ้องร้องเพื่อลงโทษจะกระทำได้อย่างหรือ อาจไม่สามารถดำเนินการได้ ดังนั้น การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้มีอำนาจจับจึง ต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) มาตรา 28 ดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ เป็นกรณี ที่จำกัดเสรีภาพ หรือจับบุคคลได้โดยมีกฎหมายบัญญัติรองรับหรือกฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจจับ

อำนาจจับโดยมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเช่นนี้เป็นข้อยกเว้นความผิดทางอาญาประการหนึ่ง กล่าวคือ เป็นหลักกฎหมายที่เรียกว่า “กฎหมายให้อำนาจ” ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่ใช้เป็นข้อยกเว้นของการ กระทำที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิดทางอาญา อย่างไรก็ตาม การจับก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตาม หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดด้วย หากการจับไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด แม้มีหมายจับก็ตาม ผู้จับก็อาจจะมี ความผิดทางอาญาได้ โดยต้องดูการกระทำครบองค์ประกอบความผิดอาญาหรือไม่เป็นรายกรณี ไป

4. ปัญหาสิทธิมนุษยชนกรณีหมายจับ

หมายจับคือหนึ่งในเครื่องมือทางกฎหมายตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ ซึ่งหากไม่มีหมายจับ หรือไม่มีเหตุตามที่กฎหมายให้อำนาจจับ ไม่ว่าจะผู้ใดยอมจับผู้อื่นไม่ได้ รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหรือเสรีภาพของบุคคล การจับบุคคลต้อง เป็นไปตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้จับได้ โดยต้องขออำนาจศาลให้ออกหมายจับหรือมีคำสั่งให้จับ

ประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมกรณีหมายจับ มีสาระสำคัญแยกออกได้ 2 ประการ ดังนี้

¹ มาตรา 309 บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใดหรือ จำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเอง หรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามวรรคแรกได้กระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำ ความผิดด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป หรือได้กระทำเพื่อให้ผู้ถูกข่มขืนใจ ทำ ถอน ทำให้เสียหาย หรือทำลายเอกสารสิทธิอย่างใดผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ากระทำโดยอ้างอำนาจอัยย์หรือช่องโหว่ ไม่ว่าอัยย์หรือช่องโหว่นั้นจะมีอยู่หรือไม่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปีและ ปรับ ตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

² มาตรา 310 บัญญัติว่า “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำความผิดโดยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกัก ขัง หรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตาย หรือรับอันตราย สาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 290 มาตรา 297 หรือมาตรา 298 นั้น”

4.1 การควบคุมและตรวจสอบระหว่างการดำเนินการตามหมายจับ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ตลอดจนกระบวนการของหมายจับ ตั้งแต่ขั้นตอนการร้องขอให้ออกหมายจับ อำนาจหน้าที่ของศาล ตลอดจนการดำเนินการตามหมายจับสำเร็จลุล่วงหรือเพิกถอนหมายจับแล้ว จะพบว่ามิมีบทบัญญัติที่วางมาตรการหรือกลไกในการควบคุมและตรวจสอบระหว่างการนำหมายจับไปใช้หรือระหว่างการดำเนินการตามหมายจับน้อยมากหรืออาจเรียกได้ว่าไม่มีเลย เนื่องจากส่วนมากเป็นบทบัญญัติที่วางมาตรการหรือกลไกหรือหลักเกณฑ์ในขั้นตอนก่อนออกหมายจับ แนวปฏิบัติในการร้องขอหมายจับ แนวปฏิบัติในการออกหมายจับ และแนวปฏิบัติในการรายงานการปฏิบัติตามหมายจับ กล่าวคือหลังจากที่จับได้แล้ว หรือกรณีมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับ

หลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกในการควบคุมและตรวจสอบระหว่างการดำเนินการตามหมายจับ นั้น มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องปรากฏเพียงมาตรา 68 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 24 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68 บัญญัติว่า

“หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน”

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 24 บัญญัติว่า

“เมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับหรือหมายคืน ให้เจ้าพนักงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องรายงานหรือแจ้งให้ศาลที่ออกหมายทราบโดยเร็ว ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้พิพากษาไต่สวนและมีคำสั่งเป็นการด่วน

เมื่อผู้พิพากษามีคำสั่งให้เพิกถอนหมายจับหรือหมายคืนแล้ว ให้ผู้พิพากษาแจ้งให้เจ้าหน้าที่ศาลแก้ไขข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์และแจ้งให้เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้ บุคคลที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอให้ผู้พิพากษาออกหลักฐานการเพิกถอนหมายจับหรือหมายคืนนั้นให้ก็ได้”

จากบทบัญญัติทั้งสองจะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกในการควบคุมและตรวจสอบระหว่างการดำเนินการตามหมายจับ มีเพียงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68 มาตราเดียว ประกอบกับกฎหมายลูกคือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 เพียงข้อ 24 ข้อเดียว โดยกำหนดเนื้อหาว่าด้วย “การเพิกถอนหมายจับ” (รวมหมายคืนด้วย) ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68 บัญญัติไว้แต่เพียง “...ศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน” กล่าวคือ ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะเจาะจง เพียงแต่บัญญัติว่าศาลที่ออกหมายจับมีอำนาจเพิกถอนหมายจับเท่านั้น ส่วนข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ

วิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 24 ก็บัญญัติไว้เพียงว่า “เมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับหรือหมายค้น...” บทบัญญัติทั้งสองกรณีกล่าวได้ว่า ไม่ใช่หลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกที่เป็นการควบคุมและตรวจสอบระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องนำหมายจับไปใช้หรือระหว่างการดำเนินการตามหมายจับ แต่เป็นหลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกที่ใช้เมื่อต้องมี “เหตุที่จะเพิกถอนหมายจับเกิดขึ้นแล้ว” หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เป็นหลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกภายหลังจากที่เกิดเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับ

กรณีดังกล่าวข้างต้นเป็นช่องโหว่เมื่อศาลได้ออกหมายจับแล้วหรือหมายจับพ้นอำนาจศาลมาอยู่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว หากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้หมายจับผิดเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือผิดเจตนารมณ์ของหมายจับซึ่งต้องการให้ได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เช่นนี้ ก็ย่อมเกิดความเสียหายแก่ผู้เกี่ยวข้อง สังคมโดยรวม ตลอดจนกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ และอาจละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ ซึ่งแน่นอนย่อมกระทบถึงเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการคุ้มครองส่วนได้เสียของสังคม หรือในการคุ้มครองส่วนได้เสียของบุคคล หรือในการคุ้มครองส่วนได้เสียร่วมกันของสังคมและบุคคล โดยไร้หลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกที่เป็นการควบคุมและตรวจสอบระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องนำหมายจับไปใช้หรือระหว่างการดำเนินการตามหมายจับ

ตัวอย่าง

กรณีเจ้าหน้าที่ขอศาลออกหมายจับได้มาแล้ว และเจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับ “รู้หรือควรรู้หรือมีทางที่จะแจ้งอายัดตัวหรือแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้ แต่กลับเพิกเฉยไม่ดำเนินการ” เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับรู้หรือควรรู้ว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาถูกฝากขังอยู่ในเรือนจำแห่งหนึ่ง แต่ไม่ดำเนินการตามหมายจับ กลับรอให้ศาลมีคำสั่งหรือหมายปล่อยผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาที่ถูกฝากขังคดีอื่นก่อน แล้วนำหมายจับอีกคดีหนึ่งซึ่งตนได้จากศาลไปรอแจ้งอายัดตัวที่หน้าเรือนจำ เป็นต้น (Post today, October 31, 2020) หรือการนำหมายจับที่สิ้นสภาพแล้วไปอายัดตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา เนื่องจากได้เคยแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเคยมอบตัวแล้ว (Thairath Online, October 30, 2020)

4.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของเจ้าหน้าที่ กรณีตามตัวอย่างข้างต้นซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่น่าพิจารณาถึงประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้

4.2.1 ความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับรู้หรือควรรู้หรือมีทางที่จะแจ้งอายัดตัวหรือแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้ แต่เพิกเฉยไม่ดำเนินการ กลับรอให้ศาลมีคำสั่งหรือหมายปล่อยจากคดีอื่นก่อน แล้วนำหมายจับอีกคดีหนึ่งไปรอแจ้งอายัดตัวที่หน้าเรือนจำ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกฝากขังคดีอื่นกำลังเดินออกจากเรือนจำ หรือการนำหมายจับที่สิ้นสภาพแล้วไปอายัดตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา เนื่องจากได้เคยแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเคยมอบตัวแล้ว เช่นนี้ เป็นกรณีใช้หมายจับที่ได้รับมาจากศาลโดยไม่สุจริตหรือโดยทุจริตหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด...” ดังนี้

1) การนำหมายจับที่สิ้นสภาพแล้วไปอายัดตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา กรณีนี้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกอายัดตัว เพราะเมื่อหมายจับสิ้นสภาพไป เจ้าพนักงานย่อมไม่มีอำนาจจับตามกฎหมาย การกระทำเช่นนี้จึงครบองค์ประกอบความผิด “ฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ”

2) กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับคดีหนึ่งรู้หรือควรรู้ว่ามีทางที่จะแจ้งอายัดตัวหรือแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้ แต่เพิกเฉยไม่ดำเนินการ กลับรอให้ศาลมีคำสั่งหรือหมายปล่อยจากคดีอื่นก่อน แล้วนำหมายจับที่มีอยู่ซึ่งตนเพิกเฉยไม่ดำเนินการนั้นไปรอแจ้งอายัดตัวที่หน้าเรือนจำ กล่าวคือมีทางที่จะดำเนินการตามหมายจับได้ แต่ไม่ดำเนินการ เช่นนี้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกอายัดตัว โดยไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของมาตรการบังคับที่เรียกว่าหมายจับ การกระทำเช่นนี้จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งครบองค์ประกอบความผิด “ฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ”

4.2.2 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ข้อเท็จจริงเดียวกับข้างต้นในอีกฐานความผิด คือ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับ รู้หรือควรรู้ว่ามีทางที่จะแจ้งอายัดตัวหรือแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้ แต่เพิกเฉยไม่ดำเนินการ กลับรอให้ศาลมีคำสั่งหรือหมายปล่อยจากคดีอื่นก่อน แล้วนำหมายจับอีกคดีหนึ่งไปรอแจ้งอายัดตัวที่หน้าเรือนจำ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกฝากขังคดีอื่นกำลังเดินออกจากเรือนจำ หรือการนำหมายจับที่สิ้นสภาพแล้วไปอายัดตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา เนื่องจากได้เคยแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเคยมอบตัวแล้ว กรณีเช่นนี้ เสมือนเป็นการเมื่อได้หมายจับจากศาลแล้วนำหมายจับจากศาลหรือใช้อำนาจศาลไปในทางที่ไม่สุจริต กล่าวคือ ประหนึ่งเป็นการยึดมือศาล ดังนี้ การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

5. สรุปข้อความเห็นและเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อกฎหมายและสภาพปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งเห็นประจักษ์ถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมกรณีหมายจับอย่างชัดเจน ผู้เขียนมีข้อสรุปและเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปข้อความเห็นจากบทวิเคราะห์ กล่าวได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีหลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกในการควบคุมและตรวจสอบระหว่างการนำหมายจับไปใช้หรือระหว่างการดำเนินการตามหมายจับโดยเฉพาะเจาะจง อีกทั้งบทบัญญัติที่มีอยู่ก็เป็นหลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกก่อนออกหมายจับ กับหลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกภายหลังจากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับได้ดำเนินการตามหมายจับแล้วเป็นด้านหลัก ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68 กับข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 24 ก็เป็นบทบัญญัติที่เป็นปลายเหตุ กล่าวคือ ต้องรอให้เกิดเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับเกิดขึ้นก่อน ซึ่งไม่ทันต่อการคุ้มครองส่วนได้เสียของบุคคลและสังคมให้ได้สมดุลกันตามเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งส่งผลร้ายต่อหลายฝ่ายหลายมิติทำให้ความยุติธรรมต้องเสื่อมเสียกระทบกระบวนการ

ยุติธรรมทั้งระบบ และยังเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) อีกทั้งยังเป็นปัญหาคาบเกี่ยวกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 7 สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ข้อ 9 ห้ามการจับกุม คุมขัง หรือเนรเทศโดยพลการ และข้อ 11 สิทธิในการได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ก่อนศาลตัดสิน และต้องมีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด (Department of International Organizations Ministry of Foreign Affairs of Thailand, n.d.) จึงเป็นอีกหนึ่งช่องโหว่เชิงโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย (Tienjaroonkul Somsak, 2021 p.105-108)

5.2 ข้อความเห็นเสนอแนะ จากสภาพปัญหาสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมกรณีหมายจับที่ไม่มีหลักเกณฑ์หรือมาตรการหรือกลไกในการควบคุมและตรวจสอบการนำหมายจับไปใช้หรือการดำเนินการตามหมายจับโดยเฉพาะเจาะจง ผู้เขียนมีความเห็นสำหรับการแก้ไขปัญหานี้ โดยให้หมายจับสิ้นสภาพไปโดยผลของกฎหมายเมื่อปรากฏเหตุดังนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับหรือควรรู้หรือมีทางที่จะแจ้งอายัดตัวหรือแจ้งข้อหาผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้ แต่เพิกเฉยไม่ดำเนินการ กรณีเช่นนี้ ให้หมายจับสิ้นสภาพโดยผลของกฎหมาย และให้ผู้มีส่วนได้เสียแจ้งให้ศาลทราบเพื่อมีคำสั่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต่อไป

ความสิ้นสภาพของหมายจับโดยผลของกฎหมายตามข้อความเห็นเสนอแนะด้วยเหตุข้างต้น จะส่งผลดีแก่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติตามหมายจับที่ไม่ต้องตกอยู่ในความรับผิดชอบทางอาญา ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 หรือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และส่งผลดีกับผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพหรือสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม

References

Amnesty International Thailand. (2018, May 15). *What is human rights*. Retrieved May 29, 2022, from <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/62/> (In Thai).

Equality and Human Rights Commission. (n.d.). *What is the European Convention on Human Rights?*. Retrieved May 29, 2022, from <https://www.equalityhumanrights.com/en/what-european-convention-human-rights>

Ministry of Foreign Affairs of Thailand. (n.d.). *Universal Declaration of Human Rights*. Department of International Organizations, Ministry of Foreign Affairs of Thailand. Retrieved May 30, 2022, from <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>

Post Today. (2020, October 31). *Tamruāt phœī phēnkwin - rung - mai mī māīchāp rō ‘āyat tuā ‘īk kwa pætsip māī* [Police say Penguin-Rung-Mike has more than 80 arrest warrants]. <https://www.posttoday.com/politic/news/636933> (In Thai).

Randall, M. H. (2015, November 24). *Magna Carta and Comparative Bills of Rights in Europe*. Magna Carta Trust Foundation of Liberty. Retrieved on May 29, 2022, from <https://magnacarta800th.com/tag/justice/>

Thai Government Gazette. (2017). Volume 134 Part 40 Kor, April 6 (In Thai).

Thairath Online. (2020, October 30). "Mai - Phēnkwin" prakāt ‘āraya khatkhūn mai yoṃ hai ‘āyat tuā thanāī nam ‘ēkkasān chāēng [Mike-Penguin declares civil disobedience refusing to surrender The lawyer brought the documents]. <https://www.thairath.co.th/news/politic/1965704> (In Thai).

Tienjaroonkul, S. (2021). Concepts and principles of law concerning summons, criminal warrants, arrest, search, control, detention, imprisonment and release of the accused or defendant. Dharmniti Publishing House. (In Thai).

United Kingdom Parliament. (n.d.). *Magna Carta 1215*. Retrieved on May 29, 2022, from <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/parliamentaryauthority/revolution/collections1/collections-glorious-revolution/billofrights/>

University of East Anglia. (n.d.). *The 1215 Magna Carta: Clause 39*. The Magna Carta Project. Retrieved May 29, 2022, from https://magnacarta.cmp.uea.ac.uk/read/magna_carta_1215/Clause_39